

СЭКП обкомунун болгаш хоорко-
тунун Политиктиг чырыдышкын
бюроһунга республиканын эки про-
дүктөрүн мобилизастан

Партбюронун

айтырында

Революстуг теорияны өөренири — ажилчы чоннары политика талаз-биле кижизидернин, коммунизм деп загадап, өөредилге чылы оңчеде бергенде, тускай болгум турзуп, аңгы өөренир улус бис дээ.

чангыс-лаз катан бакмылаан. Кичээлдерге чангыс-чангыс көзүлгөш сураг чөк чаткен Оюн (кузурту) киддилине). Ауэлийн (сугуртыла ажил-агыйында), Вяткин, Соля (бу-дуралга эргелинелине) чикетки «ыр баачал» дыйнакчылар база бар. Бирги организастыг кичээлге олур-жуп кааш, өөренир бе, өөренимс бе.

Балтас: Ұлутарарының, ажалыңарының

Чыл санында-ла университет болду, ажылынын хевири сайзырангай-жын, чаа-чаа-факультеттерни, салбырагын билишче немекти, дотто

Политиктиг чырыдышкынның бо массалыг, хөй талалыг хевиринин дыңнакчыларының составы экижиит турарын демдеглэри база өөрүнчүг. Моон мурунунда чылдарда университетке кирип турган кижилерин кол нуруузу чеди класстан куду билиглит

«Шекпээр» совхозтун Биче-Тей салбырында партия өөредилгесинин системасында политэкономика партия тейлэх болган эгер политика өөр

Барыш-Хенчик район.

М. ХОЮГ-ООЛ.

Бистин фермавыстың Балгүмнүн кичээлдери темазыңа лекциялардан
ажылдакчылары неделя чүгө зооветеринария ый номчуп берип турарын
санында да бастырып тургандыгына буюм берип турарын

риния обильная бедствия, жажда
боями боевыми, боями боевыми

ПОВ, Г. Н. АЗОВЦЕВ, А. Г. КОВАЛЕВ,
И. М. Б.

леринийн, транспор, түүдүг организа-
цияларынч муриақы аылычынна-
рынчың, инженер-техниктыг аыл-
дакычларынчың, партия, совет, ком-

Улат-Хем районунун Зыял-Хемде «Күш-ажалдын жостуу» колхозунун бригаданын бар. Салбырын колхозчуларынын дыйкантаазына болгон өордөгтегини бу чылын багай аес организастан. Илалгя партия чырымышкынын кичкелдер мунуку чылдардан аки болуп, узуктедишкын чокка эртип турар. Бу өордөгте чылдында политчырыдышкын болгу-мунда 23 кичи хаара тутуунан. Өордөгте асгандан бээр 15 кичкелдер эрктен болган программадан көрүлгөн темалардан аныгда СРЭ-нин болган РСФСР-нин Дээли Советтеринин сессияларынын материалдарын өоренген.

Политистиг өордөгте салбырын ажил-хөрегенге аки салдарын чечирп турарында, оок мунунда салды-

ган сорулгалар багай авес куүсеттин, илангды мал кыштегаларын кымын органиастыг чоруд, лой оолдаштыннын тулус уезине туртуп турар хураганар менди алынмып турар. Бөлүгүнчн пропагандалы, мыда 8 чыл школазынын башкызы Кезик-оол Череве кичээдерины шынарлы, билингир болгаш салбырны ажил-хера-биле толбаштыр эрттири келгес.

Политбөлүгүнүн амынакчылары ам узе тус-тус участколарга агитаторлар ажилдышкан, өөрелгеге чепил алган билингирн практикага ажилгал турарлар. Олар чер-чер Советтеринге болгаш улус сууртарын сонгуда дугайынча боседаларны сонгукчуларга кылып берип турар.

С. СЕМЕН.

Делегейнин ийиги дайынын эргилделиг тулчуушкуну

(Эгеи 3-нү арманда)
шаап, чигеелер чүе чок маздырлыг
херектерин кылып, өрттөп турган
изгит бажынардан болгаш чалымш-
талган херектерден алып, боолал, чүг-
лачылар болгаш кызыр холук-
саа куткан шилдериг уду атака-
ларже чоруп турганнар. Тулчуушкун-
га көргөз деп чүе билбес, организмиз-
тыг болгаш сыйры каттышкан чүс-
чүс, муң-муң кижилер сөөлүг ты-
ныжында чедир боттарынын туруш-
тарын камгалап турган. Шап ындыг
массалыг маалдырлыг чоруктары ки-
жи төрөлгөткөндө төөгүзү кажаң-да
жаруу, билбөөн. Коммунисттик партия
ону белеткен. Партиянын кижилер-
кени совет кижилер кандыг-даа бер-
гелерин шыдажып эрттерген, дыш
билбейн хүн-дүн чок ажыдаарында,
сөөлүг араларга чедир дайынга
удур тутурунда, ыңчангаш бир эвес
херек апарып, Төрөн чуртту камга-
лап алырынын нүүрүндө өлүгүрө-
дээ белек турган.

Ол хүндөргө гитлердин генералдар
чөгүм-на харын ол дугайын бола-
вааннар. Чаа, социалисттик интиле-
дик, чаа кижинин алыс бодалын бол-
гаш шынар-бүдүжүн олар билип шы-
дава-даа турганнар.

Хоорайнын ханаларынын баарына
тулчуушкунун эгизинде гитлерди
генералдар таарымчалыг туруш-
тары ээлеп алып аргалыг болган.
Сентябрь 12-нин хүнү тунжуге чедир
оларнын шериглери хоорайда элзеп
каш бедиктерин ап, трактор заводчу-
ке баар кол-кол тургустарын ээлеп
алган, ужу-чууа хоорайжыгынче
болгаш Мамаев курганче күчүгүз со-
гушкун кылып танктарын болгаш
чадаг шериглерин мөөнөзгө, мурнуу

талага 62-ти болгаш 64-кү армия-
ларын флажыларын каттыжып
кегелеринге ханы ымышкынын
кылган.

Хоорайнын төвүгө чедир немец
ажелекчилерге чүгө үш-төрт кило-
метрлер артерия артыган. Ол кем-
чаада олор чүгө сангыг шактар дур-
гузунда артип болур турганнар. Ын-
чала-даа артип шыдавааннар. Чүгө?
Болга болгаш Дон аразында да-
йындажып турган шериглерге, бүгү
Кызыл Армияга шыкша, шынар та-
лазы-биле уду эскерлишкенин бол-
гулаан. Солдаттар, сержанттар,
офицерлер болгаш генералдар дай-
нынын сан талазы-биле эвес, харын
урап билдирип чоруу-биле чыла
шап өөренип алган. Дайынчы буру-
у аткаарлап болбас болгаш аткаар-
лап чөр чок деп чүвени эки билип
алган. А фронтта келген курла-
выр кезектер дайынчы баштайгы
чүлүмүн дүржүлганын барымаалап
беткектерин болган. Оон аңгыда,
шериглерин аразында удуг намыг
солдаттарын болгаш сержанттарын
ныг чедип келген анык дайынчы-
ларга эки салдарын чегирген: уду
намыг кижилерин көрүп артерин
мерген угааныг дүржүлганы бистиң
аларлыг комсомолуу-дуну. — армия-
чы аныктарын энергиязы болгаш
дайынчы чүтүдү-биле магалыг эки
дүжү берген. Аңаа үндөйлөш, кез-
кек бурунугу — взводтарга, сал-
гыларга болгаш бүдүктөргө чаа
амыдырал эгелзеп: аңаа дайынчылар
взвод командиринге чедир — шүптү
кижилер дайынга уду демиселдиг
чаа хевирлерин дилеп, тып турар
апарган. Кезектерин болгаш кат-
тыжымшкынарын командирлери

боттарынын ээлчөөдө дайынчылар-
ныг чогадыкчы ниниативизм бу-
гу хемчег-биле деткип болган ба-
бартип турган.

Гитлержи эжелекчилер мурнуку
хевээр ужу-чуулуң долу күчүзүн-
ге ажылап туралар-дыр деп чүе
хоорайнын ханаларынын чанынга
тулчуушкунуна баштайгы хүнне-
ринде-де илден болу берген. Ол дээр-
де оларныг кол идегиле болуп тур-
ган. Ону канчап сандан үндүрериз?
Ол дугайын бодавышаан, база боду-
нуң шериглерин идегившаан, 62-
ги армиянын Шериг Чевуелин (Ше-
риг Чевуелинни кезигүрү К. А.
Гуров, штаб начальниги Н. И. Кры-
лов, политический начальник Н. В.
Васильев) гранаттарын октап болу-
рун чедир нейтралдыг куржанын
кызырар, а полктарын, дивизия-
ларын болгаш армиянын штабта-
рын мурнуу шүгүмгө шүтт чокшү-
дур деп дилим, шийтирлери бажы-
ныг кылган. Немец ужудукчулар бөм-
баларын туралаан черинче октап
шыдава турган. ыңчангаш хоорай
камгалакчыларынын мурнуу шүгүмүз
бөмбаларындан олар ойталаан, чүгө
дээр бөмбаларын алган хей кезин
гитлержилерин боттарынын-на ба-
жыга дүжүп турган. Мурнуу шү-
гүм бажыныг кел чыккан.

Тулчуушкун тактиказында үндө-
лөн эргилдер ыңчаар эгелзеп, ол
тактика сентябрынын төңүзүндө-де
фашист эжелекчилерин хоорайнын
төвүгө ымышкын кылырын кош-
кадырында албаан. Дириг күш бол-

гаш техника талазы-биле ол учас-
токка хей катап артык күштерин
түрөткөндө, олар шийтирлери чедип-
кенин чедип ап шыдавааннар.

Бистиң кезектеривистиң болгаш
каттыжымшкынарынын коман-
дирлери партия организациялары-
нын дузасы-биле нини оналганы
дайынчы буруунун медресинде че-
дир угаалып, база оод тулчуушкун-
нун чорудугуна чогадыкчы угаа-
лап билер арга-мержежилерге да-
нымышаан, сорулганы боду шийтир-
лери аажок угу куужу бодунче
шериглерге чогадыкчы дайынчы
энергиянын түңчү чок үндө дүжүп
ажыткан. Дайынча уду демиселге
гитлержи стратегтерин бойлап дү-
жүргөн ындыг тактиктиң аргалар ты-
чыгылап.

Күчүмүз тулчуушкунуна чоруп
турар үеде демиселдерин талазы-
биле боду аргаларлыг, хоорайнын ту-
дугуна камгалаарынын талазы-би-
ле бодуну методиктиң кезек-кезек
шүгүмүз бөдүктөр чегирелти ындыг
чаа тактикти бөдүктөр тыгылап.
Ол бөдүктөр гранаттарын октап бо-
лур кылдыр дайынчы чокшүлүп че-
де берген, оон-биле шүтт чок чер-
нин дайынчы чорудуп турган.
Авангард, шийтеңгир ол бөдүктөр
фронтта, флангалардан, тымдалан
дайынча согушкунуна таварыш-
тырып, хүндүс-даа, хүн-даа аңаа
амыр-дыш берейн, ону хонук-хонук-
биле дүшкүрүлүп байдалга түзүп, ону
морал болгаш күш-дымр талазы-би-
ле чилдини удуп турган. Кезек-кезек

шүгүмүз бөдүктөргө уду дайын-
чы артиллериянын чажыг адыш-
тырып, ужу чүтүлү-даа ажы-
лап шыдава турган, чүгө дээр, ол
бөдүктөр херек кырында ханалар ой-
бактарын, солгаларын болгаш эжи-
терин таварты чажыды-биле ханы-
лап кирбиппаан, дайынчы шүтт да-
йынчы туруштарында барып хе-
делип турганнар.

Дайынча уамдыгымышкынын,
чалчык угуучу тулчуушкунуна таварыш-
тырып, шаап халдакчы шериг-
лерин аажок угу куужу бодунче
хандыкштыгышаан, мурнуку үеде
чамдык черлерге Волганың мырзалы
эриктенин чыппыр кыстырып тур-
ган Волганың бажыг шивезинде
камгалакчылары камгалакчы тул-
чуушкунуна үзгелзеп эң берге
шыдааланы түзүп артерин. А оон
соонда, кажаң мөөнөзгө ап турган кур-
лавырлар Дээди Кол Командыларын
дузалап дузгаар дайынчынын фла-
жында олуңуг согушкунуна таварыш-
тырып, шаап халдакчы-
лар болгаш камгалакчылар ролда-
рын солукшан. Гитлерин шилдең
шериглеринден үш чүс үжөн муң
кижи бузгелзекчинин кан дээр-
бөндө кире берген.

Ол чүвүч-биле дузалаганы бүгү
делеги билидир. Ол дээр деле-
гейин ийиги дайынчынын эргил-
деги тулчуушкуну болган. Ниниизин-
биле ады кире ай угулчулугу тул-
чуушкун үзгелзеп дүржүлганы фашист
бөдүктү армиялары совет-герман
фронтта ол үеде чаалажып чоруп

турган бүгү күштеринин дөрттүн бир
кезин чилдирген. Дайынчынын бодун
чартык миллион чедир солдаттары
болгаш офицерлери өлүрткен, балыг-
таптар болгаш шүттүрген. Дай-
ынчынын аажок хей сангыг дайынчы
техниказы болгаш шериг херекселде-
ри, оон иштинде 2 муң чедир танк-
тар болгаш боду чоруту боолары, 10
муң ажыг утер-боолары болгаш мино-
меттары, 2 муң чедир дайынчы бол-
гаш транспорт самолёттары, 70 муң
ажыг автомашиналары чок кылдын-
ган болгаш дайын уву кылдыр ал-
дынган. Волганың алдыг агымнын
районунче гитлержи шериглерин
авантюристтик походууну түңкел
мылгы болган.

Ыңчаарга бир эвес термоядролуң
чепсекти ажылап турар чаа дайын-
га белеткен турар икпериалисттик
дагерини амыг стратегтерини са-
налгаларын көр болза, Волга чанын-
га тулчуушкун үзгелзеп болган чил-
дирлер оларын дом-биле алырга,
чүгө «Чинк халымы-тамчык» болуп
турар. АКШ-тын амыг камгалап ни-
нистри дээрги Макнамара келир уе-
нин дайынчы чилдирлери баш

удур санаышаан, кижилер төрөлгөт-
ке улам-на коргунчуг түңкелдерин
азаап олар. «Совет Эвилели келир
дайынга 150 миллион, АКШ—100
миллион кижини шыкынар» деп ың-
кажыг саннарын ол адып турар. Сагыш
чазанчуг азаадышкына ол шыка-
жы!.. Шынында, ындыг дайынча
тилеттерилер-даа, тилдизилер-даа
турбас деп чүвени ол билип турар
ыкшаан. Ол хүндө көрүшкүн хей
чүүлдерин дугайын, чөгүм угаалы-
биле алырга, бодунуң аштырышкы-
нын дугайын чуталап турар-дыр.
Ыңчаажык ону барымдаалап, бо-
дуустан серечилдизини кошка-
дып болбас ужурут бис. Харын де-
легейин чаа дайынчынын өртү үнүп
келерин болдурбас дээр кезде бе-
лен туруп, тайынча ынакшылдыг
күштерин мога чок сырыг каттыш-
тырар херек.

Дайын кысыкчаларында уду де-
миселге улустарын белек болур чо-
руудан бажыг тайынча магалытты-
нар.

(ПЧА).

У Танның парлалга конференциясы

НЬЮ-ЙОРК. Парлалга конферен-
циянда КНО-нун чингине секретари
У Тан Вьетнам талазы-биле чу-
гаалжымшкынарын дүргөн чорудар
болгаш вьетнам айтырын политик-
тик база дипломаттыг аргалар биле
таарыштыр шийтирлериңиң санал-
даан. Дайын арга-методтары түңкел

дерин бербес болгаш Вьетнамга тай-
быңы болдурбас деп бузурелди ол
илергейдэн. Бир эвес америк уду-
Мурнуу Вьетнамда байдалын дугай-
ында шынныг фактыларын билген
болза, хан төгүшкүнү ургүлчүлери
кандыг-даа ажыг чок болур дээрзи-
ке ол чөпшөзөржиңиң ийик деп, У Тан
чуталаан.

Мурнуу Вьетнамдан америк шериг-
лери доп-дораан үндүрерин санал-
даван турар болгаш ол чорук ат-
аларын шыкынары-биле холбашка-
нын билеп турар мен деп, У Тан не-
меп чуталаан. Ындыг болза-даа, бир
эвес политиктиң таарыштырмала чед-
лип алдынар чүе болза, ыңчаарда
Мурнуу Вьетнамдан бодуну шериг-
лериңиң Каттышкан Штаттар «эле-
тик-биле» үндүрүп шыдаар ийик деп,
ол чуталаан.

Кризистик байдалын тургустун-
ганына Вьетнам Демократик Респуб-
лика буруулуң дээр бадыткалды чин-
гине секретарь барымдаа чок дээр
хүндөзгөн.

Барын Германияда нацисти кемин
херектерин иштеп сүрер дугайында
чүрүмүз ургүлчүлөр болгаш нацисти
кемин херектерин иштеп сүрер кезек-
чеге кийер дугайында КНО-нун Кол
Ассамблеясынын 1946 чылда-даа хүн-
дөзгөн резолюцияны ГФР-ни
чааа кызыгелге алып боор дээрзи-
ке идегелди У Тан илергейдэн.

(СЭТА).

Күштелип тур

ПАРИЖ. (СЭТА). Конгоунуң хос-
талга армиязынын командылары ақ
кештиг халезилеңчиктерге болгаш
мобутуучу шериглерге уду дайын чо-
рудулгаларын калбартырын планнап
турар.

Франс Пресс агентилеринин коррес-
пондентилерин Найробиен дына-
лып турары-биле алырга, ол дугай-
ында шийтирлериңиң Ватсига (Конго-
Леопольд) хосталгалыг ший-
чезиңиңиң удузгукчуларын хура-
лыга хүндөзгөн.

Африка чалгыс ап организациязы-
нын Конго талазы-биле тускай комис-
сиязынын туралында конго тура ха-
лыкчыларын Тома Канза баштаган
телелерин Найробиго (Кения) чорудар
дугайында шийтирлериңиң Ватсига
болган өмүздөп хуралга база хүлөп
алган.

Даштыкы корреспондентилеринин
дынактамы-биле алырга, ол телелер
Кениянын найсымалында чедер бер-
ген.

Конго айтырынын талазы-биле
тура халыкчыларын тургужун тай-
ылбырлавышан, телелерин кезигү-
нү Гастон Сумалонун меделзегин
болза, Конгоунуң демисежип турар
удууунуң удузгукчулары Чомбениң
чазан дүрүм бузгучу эвес деп санап
турар болгаш оон-биле калдыг-бир
чуталажымшкынарын чорударын
бодалап турар. Чомбениң бодун
Конгога дүжүргөн «америк парашют-
чу-дур» деп Сумало адыан.

Дузаламчы

Моол найсымалдыг чөөн талазын-
да чокка чедир-ле куруг хос турган
черде ам Улан-Баторунуң бир райо-
нуң тулуп турар. Ол районнуң шөлү
45 дөрбөңүн километр. Ында ажал-
дап турар совет тулчуушкунуң уду-
туктуу В. Е. Стойлов МОИДМЗ-нин
корреспондентизинге мынча деп ме-
делзеген:

— Эрткен чылым эгелзеп тууду
аажылы удуг хемчег-биле калбарып
турар. Тууду шөлүндө ажал хүндүс-
даа, дүне-даа соксавайн келген. Бо-
чылым 14,5 муң дөрбөңүн метр
чуртталга шөлүң ажылап киирип
моол өңүктөргө чүгө эң эки шы-
нарлыг бажынарын тулуп бээр кү-
зелдиг бис. Чуртталга бажынарын
биле чергелештир школаар, магазин-
нар, кафе, ресторан бажынарын бол-
гаш амыдырал-хандыгылазынын өс-
кө-даа черлерин тулар—деп, эш Сто-
йлов ургүлчүлөзүн.

Совет Эвилелинин дузаламчы-
ныг, совет тускай ортемилеринин
кирилгелзеп-биле тулуп турар райо-
нуңу улан-баторчулар «үш дугаары
совет район» деп адып туралар.
Сөөлүг чылдарда Совет Эвилелинин
дузаламчызы-биле 2000 квартиралыг
ийи районнарын туткан.

Моолга чуртталга тууду ажалында
совет улус ак сектидиле удуг дуза-
ламчыны коргучулар турар. Дарханын
уелетүр районунда 45 муң дөрбөңүн
ийи метр шөлүг чуртталга бажы-
нарын Совет Эвилели туткан.

Бистиң ужу чүлүвүстүң перспек-
тивазы удуг. Республиканың чам-
дыг аймактарында чаагайында де-
рип ыңчангаш аэродромнар чооңу чыл-

Республиканың хоочун башкы-
ларын бирээ
ШЫДЫРАЛ МУРГУЛУЧЕВИЧ
МОНГУШУН

үр болгаш аар аараанынын соон-
да мөөнө-биле холбаштыр оон
өг-бүлөдиге база төрөдериңге
Барын-Хемчик районуң, чыры-
дышкын ажалдакчыларын
профилеа райоңу ханы ка-
жыдалын илергейлел тур.

«НИЙРАЛ»: Уругларга дириг-
чүрүктөр 9,30. «Вселед ирейнин үш
алдын дугу» 11, 1. «Олар чөөн-чүк
чоруп турганнар» (1-ги, 2-ги серия-
лары) 3, 6, 9 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: Уругларга дириг-чү-
руктар 9,30. «Джура» 10,30, 12,30.
«Криничи» 4,30, 8,30. «Гого болгаш
оон төрөдери» 12,30 шактарда.

«ЕНИСЕР»: «Ганга биле Дамна»
(1-ги, 2-ги сериялары) 2,20, 5,30,
8,35 шактарда.

«ВОСТОК»: «Чинк амыдырал» 6,30.
«Банкаан келген уруг» 4,30, 8,30 ша-
ктарда.

Дружба—найрамдал—найырал

„Моол-совет найырал“ кичээли

Баян-Ульгийиң бирги ортумак
школаның класстарынын бирээни-
ге орус дил кичээли чоруп турган.
Кичээлин темазы: «Моол-совет на-
йырал». Ол кичээлге башкы уду-де-
дир айтыржып, харылажып методу
ажылап. Баш бурунгаар белеткен
көргүзүлгө материалдары, чургай-
лар болгаш фактылар кичээлди дык-
сөзүн болдурган. Чижээ, моол-совет
найырал кажаң, кааа эгелзеп деп
өөреникчилерге айтырып салган. Ай-
тыртыларын болгаш харылыарын
орус дилга чуталаан.

Оон соонда харылыарын башкы

түңдөп, немец, бидинмез сестерин
самбырага бижип турган. Оон ном-
чугуна чорудуп, шын чуталаарын
болгаш оочудуларын өөренип.

Кичээл доозулган. Чаа сестерин
өөреникчилер эки шийгелдеп алган.

Орус дил башкымынга Насыр дөр-
те чылда ажылап турар. Насыр-
нын башкыларынын бир өңгөзгүчү
вези болза орус, моол, кааа дилдар
нын грамматиказын, эки билери бол-
гаш ол дилдарын дөңгөп турган ки-
чээл чорудары болур.

О. ХАХАР.

Найралдын чалгыны

1925 чылдың май 25-те Улан-
Баторнуң чурттакчыларынга хоорай
кыдында самолёт кээп хонар деп
медээ адыналы берген. Бир моол ча-
галчынын сактып бижээни-биле
алырга: «Ол хүн нинилер бөлүк-бө-
лүү-биле бажыкчар болгаш кажаалар
кырыныч үнүп алган, ан-көн дээрже
өр көрүп, самолёт ужуруп келирин
четкипей манап турган чүе. Хоорай-
нын чөөн талазынга самолёт кээп
хонуптарга, хамык улус ыңчаар-ла чо-
руп берген». Баштайгы үш самолёт-
тарда мынча деп бижээн: «Революс-
тур партия», «Революстуг моол»,
«Революстуг аныктар».

Совет Эвилелиниң биске дуза-
лаан ол «Ю-33» деп самолёттары
Моолдун ужу чүлүлүнүң үндөзгөн
болган. МАР-ТН-ның кыйгырынын
бузгучу 20 ажыг аныктар моторист
деп тускай мергежилди эң-не баш-
тай чедип алганнар. 1925—1927
чылдарда элзеп хей моол аныктарын
Совет Эвилелинге өөредип чоруткан.
Умар чүлүлүг национал кадрларын
тургузарынын эгези ыңчаар салды-
ган.

Даштыкы болгаш иштиги дайын-
нарын халаадышындаан револю-
циянын чаалап алышынарын
камгалаарыга бистиң агаар күштер-
иңиз чүгүлө ролуа ойнаан. 1932
чылда моол ужууучулар барын та-
ламы аймактарга контрреволюстук
үймөзүн чыла шаваарыга идепкей-
ли кирип, чүс хер дайынчы
ужуушкунунары кылган. 1935—
1936 чылдарда чурттуң чөөн кызы-
гарларына япон самурайларын
чыла шаваарыга бистиң ужу чү-
лүвүс киришкен.

рында өттүр аткылап каан шериг де-
мир бөртөр, чамдыктарынын кырын-
да удуг хемчег-биле үгөр-бөм халаа-
рындан кылган станицалар кестүп
олтургалаар. Даш ширээ кырында со-
вет танк тургучу каан. Ол болза
1939 чылдың июлдуң баштайгы
хүннеринде Баян-Паган чанынга ка-
дыг дошкун тулчуушкунуң-биле япон-
нары тилзеп Иовлевтиң бригада-
зынын маалдыр танкистеринге турса-
каал-дыр. Танкынын илтирге дүгү-
нүн кырында хонунуң чакың үнгөн
дирег чечетеринин боодалары чил-
дир өңүгү кестүп чыктылаан. Бис-
ке кааа чоран эштер ол дугайын
биске мынча деп тайылбырлаан:

— Бо черлерге келген моол кижилер
буруу эрес маалырың дайынчыларын
тын турсакаалын бузуп, чектер
салып турар. Бистиң хосталганы
болгаш аас-кежигиң дээр олар бот-
тарынын амы-тынын маалда берген-
не болгай.

А. ДЕНИСОВИЧ,
совет журналист.

Ц. ГАЙДОВ.
НАЙЫРАЛДЫҢ ЫРЫ
Сонгу чүткүч чааыкындаан
Чалгып хөлзеп Селенги хем,
Совет чоңуң дузасында
Чалгынанган моол улус.
Денгер дээрже көдүрүлгөш,
Делегейге кайгытан бис.
Эки эштин амындала
Эрес шыгың бажың ор бис.
Ленин биле Сүх-Батор
Идегелди найыралын
Өндүр түгүн көдүргөштин.

Өшпөс чырык шыксыканнар,
Тулчуушкунуң амындала-даа
Тулчуушкунуң хүндө-даа
Бүгүдөгө үлгөр бооп,
Бүгүдөгө чоруп ор бис.
Ханы найырал эвентик,
Кады күшүң дур түңкүч
Караң оту шыкш кылдыр
Хайраллап, камгалап бис.
Моол дылаан оочудураң
Б. ХӨВЕНМЕЙ.

АЛДЫН ДУЛУГУУР

Моол улустун социализм тургу-
зушкунунда удуг чедипкини-
рин Совет Эвилелиниң ак секти-
дил дузаламчызы-биле холбашты-
рып, найыралдын болгаш дуза-
ламчынын дугайын кижиниң чу-
гаалкасазы келир.

Улан-Батор университетинин
өндүр удуг бажынын, куражыл-
агыларын болгаш каттыжымш-
кынарын шөлдеринде трактор-
лары болгаш комбайнлары, хо-
вугарда шүшкүн автомашина-
ларын, Дарханда найыралдын
хоорайнын кижилерге, совет
улустун удуг дузаламчыны кыл-
дыр болгаш, кижиниң сектиг са-
гыжы өөрүп келир.

Бистиң ховуларымыска мын-
дыг хуулаадышынын чүлдерин
боттаптып турары чүвүн амыз
дээрин ургучу-ле боданыг кел-
лер мен. Ол дээр чүгө бистиң
удуузувустун күнөшиниң эвес,
улуң найыралдын база үр-түн-
пели-дир. «Совет өңүкү», «тус-
кай эртемниң совет эш» деп сөстөр
бисте өөрүшкүнүң сестери
болу берген. Бис кааа-даа —
станокка-даа, шахтага-даа, лабо-
раторияга-даа ажылап тургаш,
оларларга-даа чораш, совет өң-
нүк-биле кожа, кады кылдыр
сактыр бис. Совет өңүкү бистиң
чаагы сектидилг бажымыс, бүгү
ажыл-херектерге чөлөгнижинис.

«Бистин Иванов», «Бистин зоо-
техникис Николай» деп да-
гаар чуталажып чачыдыг
апарган бис. Бис олар-биле кады

бир дөмөй ажы-үүлени бүдүрүп
турар болгаштың, ыңчаар чутала-
лаар эргилг бис. Ырактан чи-
жекти дилегинген херек чок;
мээң бодунуң мергежилдиң
ажылчын болуп алырыга совет
эш менээ дузалап, Москванын
бүдүрүлгелеринин бирээниге бир

чыл практикалап турганымнын
үзгелзеп совет эштерден хей чү-
вени өөренип алган мен.

«Найырал дээр келир үеде
ажыг ажалдар хуулаадышынын
алдын дүлгүрү-дүр».

Ж. ХАНДУХ,
МАР-ның Күш-ажыл Маалыры.